

TÜRKİYE'DE TERÖRÜN ETKENLERİ VE ÇÖZÜM YOLLARI (*)

Prof. Dr. Özer OZANKAYA

Toplumumuz 1965'lerde başlayan ama asıl 1970'li yılların ikinci yarısında etkin örgütlenme aşamasına varıp büyük tırmanma gösteren siyasal cinayet, saldırı ve soygun olaylarına acımasızca sahne yapılageldi.

Daha çok "anarşi" ya da "şiddet olayları" diye adlandırılan bu eylemler için, "yıldırım amacıyla sistemli ve örgütlü olarak şiddet kullanmak" demek olan "terör" adı daha uygun düşmektedir. Çünkü bu siyasal cinayetlerin özü, merkezi güdüsü demokratik düzeni işlemez kılmak, belli görüşleri anlatım olanağından yoksun kılmak amacıyla yığınlık yaratmaktır. Gerçi bu antidemokratik güçlerin giriştikleri kanlı mücadelede, birbirlerine karşı misilleme, güç gösterisi gibi nedenlerle başvurdukları cinayetler de bulunduğu gibi, "siyasal" görüntüsü altında işlenen adi cinayet ve soygunlar da bulunmaktadır. Ancak bunlar, demokratik düzeni işletmemeğe yönelik örgütlü, sistemli bir terör ortamı içinde bulunduğumuz gerçeğini değiştiremez. Bilim adamlarına, yazarlara, savcılara, emniyet müdürlerine, polis ve jandarmaya, siyasal parti görevlilerine, belli görüşte ve inançta olan halk kesimlerine yöneltilen cinayetlerin gerçek saiki "demokrasi düşmanlığı" olarak özetlenebilir.

OTORİTE BOŞLUĞU VE ZORBALIK

Gerçekten de teröre, temelde, siyasal ve toplumsal düzen üzerine verilen kavga dolayısıyla başvurulmaktadır. Terörcü örgütler bir siyasal ve toplumsal düşünceyi ya da düzeni ihanet, suç ya da haksızlık saydıkları için, o düzeni ya da düşünceyi ve onun temsilcisi, yandaşı saydıkları kişi ve örgütleri ortadan kaldırmak isterler.

Terör eylemleri halk yığınlarında kaymaların da en ileri habercisi sayılabilir; bu örgütlü ve sistemli yıldırma eylemleri, geniş yı-

(*) Bu yazı Mayıs 1980'de yazılmıştır.

ğınlarda bir otorite boşluğu inancı yaratır ve onları bu otoritesizlikten yıldırap usandırarak, kendisinin bu boşluğu zor yoluyla doldurmasını kabullenmeye yöneltir.

Bu boyuta ulaşabilmesi terör odaklarının eğitim, silahlanma, örgütlenme ve her türden kamu kuruluşlarında adamlarını bulundurma aşamalarını tamamladığını gösterir. Bunun gibi siyasal görüşleri dolayısıyla bir bölüm gençlerin hem yurt içinde kimi resmi görevlilerce, hem de dışardaki sömürücü ve yayılmacı yabancı güçlerce gerek desteklenmeleri, gerekse provokasyona getirilebilmeleri de ancak terörün ileri bir örgütlenme ve eğitim aşamasına ulaşmış olduğunu gösterir.

Bunun yanında terörcü örgütlerin, her türlü toplumsal sorunlar ve ruhsal bozukluklar içinde yabancılaşmış ve "sapma" denilen davranışlara eğilimli bireyleri, adi suç sabıkalılarını da kullanabildikleri görülmektedir.

Türkiye'de de terör olayları, ne yazık ki bu özelliklerin hepsine sahip bulunduğu bir aşamaya ulaşmıştır.

Görülüyor ki terör ortamı, bir polis sorunu olmanın çok ötesinde, toplumsal yapıda, siyasal kültürde, kamu yönetiminde, eğitimde ve ekonomik yapıda derin kökleri bulunan bir toplumsal bunalım durumunun adıdır. Önlenebilmesi için de sorunun tüm bu yönleri ile ele alınması zorunludur.

Devlet Sorunu Olarak Terör

Son yıllarda terör olaylarının devleti tehdit edecek boyutlara ulaştığı en üst yönetim makamlarınca açıkça belirtilir olmuştur. Bunun yanında terörle mücadele edebilmek ve onu önleyebilmek için konunun siyasal partilerce, parti çıkarları açısından "kullanılmaması", tam tersine devletin varlığını tehdit eden niteliği ile kavranması gerektiği doğru olarak vurgulanıyor. Kanımca tehdit edilen asıl şeyin, devletin "demokratik" karakteri olduğu da vurgulanırsa, terörün gerçek niteliği yeterli ve geçerli olarak kavranmış olacaktır. Bu yapıldığı takdirde halkın yüksek bir moralle, üstün bir gönüllülükle terör odaklarına inilmesine demokratik katkısı da sağlanabilecektir. Çünkü bu anlayış, teröre yol açan gerçek etkenleri önlemenin de bir devlet sorunu sayıldığını gösterecektir.

Bu demokratik yaklaşım etkin biçimde korunabilirse, terör ortamının uzun süreyi gerektiren toplumsal-ekonomik-kültürel nitelikteki yapısal önlemlerinin sonuç vermesi sabırla beklenebilecektir.

Önem sırasına göre değil, pratikte sonuç alınabilirlik sırasına göre bakıldığında, terörün etkenlerini ve bunlara karşı alınmasını zorunlu gördüğümüz önlemleri şöylece belirtebiliriz :

1. Siyasal Partilerin Rolü :

Terörcülüğün doğmasında da, eğitim ve örgütlenme, devlet kuruluşlarında yer etme aşamalarına varmasında da siyasal partilerin sorumluluğu vardır. Şöyle ki :

Başlıca siyasal partiler, kendi varlıklarının gerekçesi olan "demokrasî" kavramında temel bir anlayış birliğine içtenlikle varmış görünmüyorlar. Bu yüzden yandaşları olan geniş yığınlar, böyle bir ortak demokrasi kültürü tabanı üzerinde buluşmamaktadırlar. Demokrasinin, şiddete başvurmamak, şiddetin övgüsünü yapmamak koşuluyla her türlü düşüncenin özgürce anlatım olanağı bulunduğu bir düzen olduğu özellikle başlıca büyük partilerimizin hepsince ortaklaşa benimsenmiş bir ilke değildir. Siyasal, dinsel vb. konulardaki görüş ve düşünce farklılıklarının insanlar arasında asla kırınglık nedeni olmaması gerektiği bütün büyük siyasal partilerimizce içtenlikle savunulan ve uygulanan bir ilke durumuna henüz kavuşabilmiş değildir. Buna koşut olarak demokrasinin siyasal iktidarın ana-yasal organlar arasında paylaşılması düzeni olduğu da içtenlikle benimsenmiş görünmüyor. Sözgelişi Anayasa Mahkemesi, yargı bağımsızlığı, basın, yayın ve anlatım özgürlüğü, sendikal örgütlenme ve grev hakkı gibi demokratik ilke ve kurumlara siyasal partiler aynı inançla sahip çıkıyor görünmemektedirler. Nüfusun yarısından çoğu kentlerde, her dört kişisinden biri de 5 büyük kentte yaşayan Türk toplumu, artık demokratik düzenin bu meşruluk ilkeleri ve otorite sembolleri üzerinde anlayış birliğine varılmasını beklemektedir. Bu bulunmadığı için kimi siyasal partilerin demokrasiyi kısıtlamak hatta yıkmak için terörden yarar umdukları, dahası, terör eylemlerini bizzat örgütledikleri, ajan provokatörler kullanarak kışkırtmacılık yaptıkları kamu oyununda yankı yapacak ölçüde güncel siyasal tartışmaların önemli bölümünü oluşturuyor.

Demokratik eleştiri haklarını kullanan, ekonomik haklarını arıyan kuruluşların, düşünen insanların anarşist ya da terörist gibi gösterilmek istenmesi, terörün yalnız ceza yasalarıyla, demokratik hakların kısıtlanması ile önlenileceğinin düşünülmesi terörün gerçekliğine olan inancı sarsmakta, siyasal iktidarın terörü olduğundan fazlaymış gibi göstermeğe gereksinim duyduğu kuşkularını yaygınlaştırmakta, genel olarak halkın, özellikle de ülke aydınlarının

terörle mücadeleye etkin katkısı bu yüzden yeterince sağlanamamaktadır.

Partilerin içinde örgüt-içi demokrasinin gereken etkinlikle uygulanamamakta, demokratik siyasal sorumluluk mekanizmasının işletememekte ve aşınmasına karşın üst siyasal kadroların yenilenememekte olmasının da bu sonucun ortaya çıkmasında payı bulunduğu söylenebilir.

2. Etkin, Güçlü ve Dürüst Kamu Yönetimi :

Teröre elverişli ortam ancak etkin, güçlü ve dürüst bir kamu yönetimi eliyle değiştirilip düzeltilebilir.

Her şeyden önce toplumda uyum ve barışın temel gereği olan ekonomik ve toplumsal refah, etkin, güçlü ve dürüst bir yönetim ile sağlanabilir. Günümüz toplumu bilimsel verilere dayanılarak yönetilmesi zorunlu olan toplumdur. Burada yöneticilerin kararlarındaki yanlışlar çok yıkımlı sonuçlar vermektedir. Kamusal kararların isabetle alınabilmesi ve verimli yürütülebilmesi için yönetimde yeteneğin ödüllendirilmesi, yetenekli görevlilerin elden kaçırılmayıp tersine sayılarının artırılması, böylece de yönetimin bilgi ve deneyim biriktirebilmesi zorunludur.

Örneğin terör eylemlerinden dolayı yakalanıp kesinleşmiş yargı kararları ile mahkûm olmuş bulunanların sayısı birkaç bine ulaşmıştır. Bu kişiler üzerinde yapılacak bilimsel, yani yan tutmayan nesnel araştırmalar terör yuvalarını da, bunların ideolojilerini, gerçek amaçlarını ve kimliklerini de açıkça ortaya çıkarmayı sağlayabilirdi. Bunu ancak kamu yönetimi, yani İçişleri ve Adalet Bakanlıkları, Emniyet Genel Müdürlüğü vb. üniversitelerin de bilimsel katkısını sağlayarak gerçekleştirebilir. Bu yapılmadığı için Türkiye'de teröristlerin sosyolojik ve ideolojik portreleri anlaşılmasında değildir. Kimler, nasıl, niçin terörizme kaydırılabiliyorlar? Bu işi planlayanlar, örgütlüyenler, güdüleyenler, kışkırtanlar kimlerdir? Bu sorular ve birçok benzerleri hâlâ yanıtlanmayı bekliyorlar.

Yan tutucu, uzmanlığı ve yeteneği gözetmiyen, bilgi ve deneyim biriktiremiyen bir yönetimin kendisi toplumsal çözülmenin etkeni olur.

Güvenlik Kuruluşlarının Yeri

Kamu yönetiminin bir parçası olarak güvenlik örgütünün yansızlığı, etkinliği ve güçlülüğü için özel bir özen göstermek zorunlu-

dur. Toplumda yasal olarak şiddet kullanmanın tekeline sahip bulunan güvenlik güçlerinin yansızlığı ve yasalara bağlılığı hukuk devletin ve yasa egemenliğinin vazgeçilmez gereğidir.

Bunun gibi güvenlik örgütü mensuplarınca işlenen yasa dışı eylemlerin de çok etkin biçimde koğuşturulup suçlularının cezalandırıldığına tam bir güven duyulabilmelidir.

Türkiye'de terör eylemlerinin sağ ve sol uçların her ikisinden de geldiği saklanamayacak bir açık gerçektir. Terörcülüğün iç yüzü, yapısı, mekanizması sosyolojik olarak araştırılmamış olmakla birlikte, sağ ve sol terörcülüğün ortaklaşa bir amaçları bulunduğu rahatlıkla söylenebilir: demokratik siyasal ve toplumsal yapıyı çöktürmek, gelişimini engellemek.

Öyleyse güvenlik hizmetleri alanında alınması zorunlu başlıca önlemler şunlardır :

- Güvenlik güçlerinin eğitiminde geçerli bir toplum ve insan bilgisi, sağlam bir demokrasi kültürü kazandırılmalıdır;
- Güvenlik güçleri yan tutmayan bir yönetim altında çalıştırılmalı, türlü yönere çekilebilecek dernekleşmelerin kesinlikle dışında tutulmalıdır;
- Terörcü örgüt ve eylemcileri caydırıcı, toplumun güvenlik gereksinimini karşılayıcı bir teknik ve yönetsel etkinliğe kavuşturulmalıdır;
- Mesleğin gerektirdiği moral yükseltici önlemler alınmalıdır.

Bunlar sağlanırsa güvenlik güçleri, ister yurt dışında, ister yurt içinde silahlı eğitim yaptırıp, terörcü yetiştiren örgütleri bertaraf edip yılanın başını ezebilecektir; terörün besin maddesini sağlayan silah kaçakçılığını da etkin biçimde önleyebilecektir. Terörün doğrudan odakları ile gittikçe daha zayıf bağlarla onunla bağlantılı çevre halkalarına farklı yol ve yordamlarla yaklaşmak gereğini yerine getirebilecek, terörcülere eylem yapıp saklanmayı olanaksız kılacaktır. Teröre şu veya bu yolla bulaşmış olanları yeniden demokratik bir toplumun yurttaşı haline getirebilme gereğine katkıda bulunabilecektir. Çünkü onbinleri aşan genci "gözden çıkarılmış" saymak terörden çıkış için etkin bir yol olamaz. Yine yukardaki önlemler alınırsa güvenlik güçleri düşünen insanlara, demokratik haklarını koğuşturanlara, gence ve çocuğa da sevgi ve şefkatle yaklaşabilecektir.

3. Eğitim Kurumlarının Yeri

Teröre elverişli ortamın oluşmasında, eğitim kurumlarının şu temel sorumluluklarını gittikçe daha çok yerine getirecek yerde, yaklaşık 30 yıldanberi durmadan daha çok savsaklamış olmalarının büyük payı vardır. Gerçekten de unutulmamalıdır ki kısa sürede ortaya çıkan şeyler yine kısa sürede ortadan kalktığı gibi, uzun süre içinde oluşan durumların ortadan kalkması da ancak uzun sürede sonuç verebilecek olan ve yapısal birtakım yeniden düzenlemeleri gerektiren önlemlerin alınmasına bağlıdır.

Eğitim kurumlarında alınmasını zorunlu gördüğümüz bu yapısal önlemlerin başta gelenlerini şöyle sıralayabiliriz.

a) Eğitim ve öğretim kurumları, ekonomik ve toplumsal gelişmenin gereklerine göre düzenlenmeli, özellikle lise sistemi sınırlandırılarak sanata ve mesleğe yöneltici yapıya kavuşturulmalıdır. Bunun gibi milli eğitim bütçesinin önemli bir bölümünü ayırdığımız köy okulları yalnızca -üstelik pek de kullanılmayan- bir okuma yazma bilgisi verebilme kısırlığından kurtarılmalı, sanata ve mesleğe yöneltici sekiz yıllık bir düzene alınmalıdır. Böylece hem köy nüfusunun durmadan göçtüğü kentler bakımından, hem de kırsal alanların gelişmesi bakımından işlevsel bir yapıya kavuşturulmalıdır.

b) Demokrasi de 'öğrenilerek' gerçekleştirilebilecek bir düzendir. Her düzendeki ve uzmanlık dalındaki eğitim ve öğretim kurumlarında çocuklara, gençlere ve yetişkinlere demokrasinin temel kavram ve ilkelerini, hoşgörüyü, değişik görüşlere açık olmayı öğretecek, onları yaldızlı nutuklardan ve sloganlardan etkilenmemelerini sağlayacak bir bilgi ve duygu eğitiminden geçirecek programlara yer verilmelidir.

Bilindiği gibi sürekli kentleşmeye koşut olarak aile kurumunun bireyler üzerinde eğitici etkisi gittikçe zayıflamaktadır. Yeni kuşaklar gittikçe daha erken yaşlarda (ana-okulu hatta yuva çağında) başlayarak ve yine gittikçe daha ileri yaşlara değin (mecburi okul çağının durmadan daha uzadığını biliyoruz) okul denilen resmi öğretim kurumlarında kişiliklerine kavuşmaktadırlar.

Aile kurumunun türlü yetersizlikleri, yığın iletişim araçlarının (basın, radyo, TV, sinema, tiyatro) ve siyasal partilerin, meslek kuruluşlarının vb. ise yan tutucu nitelikleri nedeniyle demokratik düzenin temel kurum ve ilkeleri ile otorite sembolleri en doyurucu ve etkin biçimde resmi eğitim kurumlarında öğretilip benimsenmeli-

dir. Resmi eğitim kurumlarının bu alanda bırakacağı boşluklar, hele hele antidemokratik ve çağdışı içerikte programlarla bir "indoktrinasyon"a (beyin yıkamaya) dönüştürülmesi, öğretmen yetiştirme düzenindeki bozulmalar, giderilmesi olanaksız yıkımlı sonuçlar verebilmektedir. Terör ortamının önlenmesi için resmi eğitim kurumlarının demokratik bir siyasal kültür oluşumuna yapabileceği katkıların da mutlaka gerçekleştirilmesi gerekir.

c) Atatürkçü Dünya, Toplum ve İnsan Anlayışı

Günümüzün gelişmiş toplumlarına baktığımızda, bu toplumlar da uyumun görece olsa da egemen durumda olmasının çoğulcu yapı eşliğinde (yani sınıflar, katmanlar arasındaki güç dengelenmeleri yanında) demokratik içerikli ve ulusal motifli bir dayanışma bilincinin de bulunmasıyla sağlanabildiğini görürüz. İnsanlığın bugün ulaşabildiği aşamada bile uluslararası ilişkilerin, büyük Atatürk'ün belirttiği "Dünya ulusları açgözlülük, kin ve hasetten uzak kalacak biçimde eğitilmelidir" hedefinden henüz çok uzakta bulunduğunu görmek durumundayız. Bu gerçek karşısında eğitim kurumlarının yurttaşları çevresinde toplayabilecek, onları çağdaş demokrasinin hedefleri doğrultusunda dayanışma içinde tutabilecek bir eksen düşünce, bir yön verici dünya, toplum ve insan anlayışı, bir "fikri müdir" kazandırması zorunludur. Demokratik içerikli ve ulusal motifli böyle bir kılavuz düşünce sisteminin bulunmaması durumunda baskıcı, saldırgan, bölücü, sömürücü düşünce akımları bu boşluğu doldurmaya kalkışır.

Bütün saldırılara ve savsaklamalara karşın bugün hâlâ toplumsal dayanışmanın temeli ve çimentosu işlevini sürdüren Atatürkçü dünya, toplum ve insan anlayışı böyle bir kılavuz düşünce sistemi olarak artık daha fazla gecikilmeksizin eğitim kurumlarında *gerçek özü ve uyumlu bütünlüğü* ile yetişen kuşaklara öğretilmelidir.

Bilindiği gibi düşünceler iki yoldan yıkılmağa çalışılır: ya açıkça saldırarak, ya da ondan yanaymış gibi görünüp, içeriğinden ve özünden yoksun kılınarak. Ne yazık ki çok partili düzene geçildiğinden beri Atatürkçü düşünüş bu her iki türlü değer bilmezliğe de yoğun biçimde uğratılmıştır: Bir yandan büstleri parçalanarak, küfür ve iftira edilerek, bir yandan da düşünceleri tahrif edilerek, ya da yalnız bir bölümü alınarak. Oysa büyük önder "en büyük eseriniz hangisidir?" sorusuna "Benim yaptığım işler, biri öbürüne bağlı ve gerekli olan şeylerdir" diyerek devrimlerinin bütünlüğünü açıkça vurgulamıştır. Atatürkçü düşünce sistemi:

- i) Tam bağımsızlıkçıdır;
- ii) Bilimi tek gerçek yol gösterici sayan, düşünce özgürlüğüne dayalı layik anlayıştadır;
- iii) Cumhuriyetçilik ve halkçılık eşliğinde, devletin ekonomiye gerçekten nâzımlık yapmasını amaçlayan, böylece kapitalizmin de, otoriter bir planlamanın da antidemokratik sonuçlarından toplumu sakınan bir devletçiliğe dayalıdır;
- iv) Yurtta ve dünyada barışı amaçlayan, insancıl, birleştirici milliyetçiliği ile topluma sağlam bir kimlik ve yüksek moral sağlar;
- v) Toplumsal ilerleme ve yenilenmeyi bu ilkeler sayesinde toplumsal barış herhangi bir önemli ölçüde bozulmadan gerçekleştirebilecek bir devrimciliği benimser;

Eğitim kurumlarında bu özü ve bütünlüğü ile etkin biçimde öğretilmesi halinde Atatürkçü düşüncenin hem demokrasinin, hem de ekonominin toplumsal dayanışma içinde hızla gelişimini sağlayıcı gücü yakın bir gelecekte bir kez daha görülecektir.

d) Yüksek Öğretim Kurumlarının Yapısal Sorunları

Eğitimden söz ederken, terörcülüğün kendisine baş eylem alanı olarak seçmiş bulunduğu yüksek öğretim kurumlarının da temel yapısal sorunlarına değinmek yerinde olacaktır.

— Yüksek öğretim, yurdun ekonomik ve özellikle işleyimsel (sınavi) kalkınmasının insangücü gereksinimlerini karşılayacak doğrultuda örgütlendirilip geliştirilmemiştir. Başka alanlarda olduğu gibi bu alanda da planlama ve eşgüdüm gereğine uyulmamış, geri bırakılma ortamına özgü bir düzensizlik ve savurganlık içinde, örneğin işe alma olanaklarının bulunmadığı ya da en az olduğu alanlarda büyük harcamalar yapılmış, büyük öğrenci yığılmalarına yol açılmıştır. Böylece bir yandan diplomalı işsizler yaratılmış ve yaratılmaktadır; bir yandan bu okulları bitiren gençleri yüksek öğretim gerektirmeyen işlerde çalıştırmak gibi, savurganlık sonucu veren bir yol izlenmiştir; bir yandan da bilim ve çağ dışı, layikliğe aykırı özendirmelemlerle dinsel eğitim kurumlarında yığılmalara yol açılmıştır ve açılmaktadır. Bütün bunlar bir dizi toplumsal huzursuzlukların ortamını oluşturmuştur.

— Bu koşullarda oluşturulan yüksek öğretim kurumlarında öğretim üyesi - öğrenci ilişkileri eğitimin gerektirdiği ölçüde ve içerikte olamamaktadır; yeterli öğretim ve eğitim araç, gereç, deneyodası

ve işlikleri bulunmamaktadır; kaynaklar yüksek öğretim kurumlarının gereksinmelerine göre dağıtılmamaktadır; öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri gereken niteliklerde ve düzeyde yetiştirilmemektedir; ders programları, öğretim üyelerinin kişisel beğeni ve eğilimlerine aşırı bağımlı olmayacak biçimde geliştirilmemektedir; öğrencilerin çoğunluğunun eğitim, sağlık, yerleşme, spor, dinlenme-eğlenme, geçim sorunlarının çözümüne etkili yardımda bulunamamaktadır. Birkaç büyük kentin çok sınırlı toplumsal-ekonomik-kültürel kesimleri dışında genel olarak toplum ve aileler de gençlerin demokratik gelişimi için gerekli hoşgörü ortamı sağlamaktan uzaktır. Bu çok dar kesim dışında kalan gençler arasında baskısız, sağlıklı erkek-kız arkadaşlığı bile henüz gerçekleşebilmiş sayılamaz.

— Üniversitelerin iç örgütlenişi ve öğrenci seçimi eşgüdümlü ve işlevsel olacak biçimde değildir; bu nedenle örneğin siyasal, kişisel vb. nedenlerle "güçlü" olan bölümler "gelişmekte" ve genişlemektedir. 1950 lerden bu yana sürekli olarak toplumun ve çağın gereklerine uygun bir üniversiteler yasası arayışı içinde olunagelmıştır : işlerliği yüksek, uzun ömürlü böyle bir yasal düzenleme bugün de gerçekleştirilebilmiş değildir.

Üniversite özerkliği, toplumun henüz alışmış olmadığı yeni düşüncelerin tartışılabilmesi, böylece hem düşünce özgürlüğünün işlerlik kazanabilmesi için zorunlu olan hoşgörü ortamının gelişmesi, hem de toplumun donup çağın gerisinde kalmaması için bir zorunluk iken, bu dönemde sürekli siyasal baskılara hedef yapılmıştır; üniversitelerin kendileri de özerkliği verimli ve etkin biçimde işletebilecek nitelik ve düzeye bu ortam nedeniyle ulaşamamışlardır.

Bunun gibi yüksek öğrenime girişte uygulanan seçme sınavı düzeni bu ortam içinde, kimlerin yüksek öğrenim yapabilecek kimlerin yapamayacak durumda olduğunu belirleyici bir sınav olamamaktadır; öğrencileri yetenek ve özlemlerine göre belirli öğrenim dallarına yönlendirmemektedir. Ancak çok küçük bir bölümü yüksek öğrenime alınacak olan yüzbinlerce genci bir not sırasına koymaktan başka bir şey yapamamaktadır.

Orta öğretimin geniş ölçüde, bugünkü biçimiyle hiçbir mesleki beceri kazandırmayan liselere dayalı olması, her isteyene yüksek öğrenim olanağı yaratma gereksinimini doğurmakta; orta öğretimin meslek ve sanata pek az yer veren bu yapısı nedeniyle yüksek öğrenim düzeyinde oluşan gereksiz ve aşırı yığılmalar yukarda sayılan sorunların kaynağı olmaktadır.

4. Terör Ortamında Ekonomik Etkenlerin Payı

Teröre elverişli ortamın oluşumunda payı öbürlerinden daha da büyük olan ekonomik etkenlere gelince bunu ekonomik gerikalmışlık ve ekonomik eşitsizlikler olarak belirtebiliriz. Türk toplumunda dayanışma ve uyumun önemli ölçüde bozulmasında, ekonomik gerikalmışlığın nedenlerinin ve yapısının teşhisi ve bu durumdan kurtuluşun önlemleri konusunda bile geçerli bir görüş üzerinde birleşilememesinin büyük payı olduğu kanısındayız. Bütün Üçüncü Dünya Ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de geri kalmışlığın tarihsel boyutta Batı Avrupa ve Kuzey Amerika kapitalizminin sömürgeci uygulamaları ile birlikte oluşup onunla birlikte giden bir olgu olduğu, bugün de yeni sömürgecilik uygulamaları sonucu Türk ekonomisinin yarattığı artı-değeri ülke içinde tutma gücünden yoksun bulunduğu, bu yüzden gerçek anlamda gelişme gösteremediği, sanayisi cılız, tarımı ilkel teknikli kaldığı, kır-kent arasında ve bölgeler arasında eşitsizliklerin büyüdüğü ekonomi biliminin nesnel bir olgusudur.

Bu olgu karşısında alınması gerekli önlemler ana çizgileri içinde şöylece özetlenebilir :

a) Ülke kendi kaynakları üzerinde özerk bir biçimde tasarrufta bulunabilecek bir durumda olmalıdır. Yani ekonomi dışa bağımlı olmaktan, kronik enflasyon ve nerdeyse periyodik devalüasyonlar kısır döngüsü yoluyla yabancı ekonomiler yararına işlemekten kurtarılmalıdır. Terörün baş etkenlerinden birisi olan silah kaçakçılığı da, büyük devlet politikalarının terörcü grup ve örgütlere uzanarak karşılıklardan ve bizzat uluslararası ekonomik sömürünün sonucu olan bölgeler arası gelişme farklılıklarından çıkar elde etmeye çalışmaları da ancak dışa bağımlı olmayan bir ekonomi oluşturularak etkin biçimde önlenabilir.

b) Ulusal gelir arttırılmalıdır. Bu, yurt yüzeyine dengeli biçimde yayılmış gerçek bir sanayileşmeye bağlıdır. Bunun için de tarımda emeğin ve toprağın hâlâ çok düşük olan verimliliğini yükseltici teknolojik, toplumsal ve kültürel önlemlerin (yoğun tarım, toprak parçalanmışlığının önlenmesi, toprak reformu, kooperatif işletmelerinin geliştirilmesi, tür ve cins iyileştirmeleri, zararlılarla savaş, modern girdilerin kullanılması, modern işletmecilik...) alınması gereklidir. Böylece hem kırsal nüfusun yaşam düzeyi yükseltilmiş, hem gerçek bir sanayileşme için özerkçe kullanılacak kaynaklar yaratılmış, hem işsizlik ve gizli işsizlik hafifletilmiş, hem de köyden kente olan aşırı ve dengesiz göç sınırlandırılmış, kentlerin

çarpıklıkları hafifletilmiş olacaktır. Bunların terör ortamının önemli öğeleri arasında oldukları bilinmektedir.

c) Ulusal gelirin dağılımında toplumsal adalet ilkeleri gerçekleştirilmelidir. Kamusal kaynakların dağılımında kamu yararı yerine özel çıkarların gözetilmesi, fırsat eşitsizlikleri, vergi adaletsizlikleri... terörcülüğü kışkırtan ve bir yandan da halkın terörün gerçekliğine inancını sarsarak etkin desteğini, demokratik işbirliğini zayıflatan etkenler olarak görülmelidir.

S O N U Ç

Teröre elverişli ortam, demokratik düzene uygun bir toplumsal dayanışmanın gerektirdiği otorite sembollerini ve meşruluk ölçülerini gereğince özümleyememiş olmamızdan kaynaklanmaktadır.

Çıkış yolu, yukarda ana öğelerini belirttiğimiz kısır döngüyü bir yerinden kırmak zorunluluğu gereğince, en başta Adalet Partisi ile Cumhuriyet Halk Partisinin yönetiminde, güvenlik hizmetlerinde, eğitimde, ekonomide, siyasal iktidar mücadelesinde, demokratik toplumsal dayanışma için zorunlu olan ve yazımızda belirtilen bu temellerde içten bir anlayış ve işbirliği gerçekleştirmesine bağlıdır.

Demokrasinin ve toplumsal-ekonomik gelişmenin bu temel gereklerine uymada öteki tüm siyasal partilerle öbür anayasal ve yasal kurumlar, üniversiteler, basın, TRT; sendikalar ve meslek örgütleri... de ne kadar bilinçli ve kararlı davranırlarsa terörden yarar umanlar ve terörcüler o kadar kolaylıkla toplumun dışına atılabileceklerdir.